

Кохановський В.О., к.ю.н.,

доцент кафедри підприємницького та корпоративного права,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ФОРС-МАЖОРНИХ ПОЛОЖЕНЬ ЗА ГОСПОДАРСЬКИМИ ДОГОВОРАМИ

Виклики останніх років у світі та зокрема Україні створили низку прецедентів форс-мажорних обставин які мають суттєвий вплив на господарські правовідносини. Відповідно до ч.2 ст.218 Господарського кодексу України суб'єкт господарювання за порушення господарського зобов'язання несе господарсько-правову відповідальність, якщо не доведе, що належне виконання зобов'язання виявилось неможливим внаслідок дії непереборної сили, тобто надзвичайних і невідворотних обставин за даних умов здійснення господарської діяльності [1].

Водночас ст. 14¹ Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» визначає що форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили) є надзвичайні та невідворотні обставини, що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами [2]. Наведена стаття також містить перелік які саме обставини можуть відноситися до форс-мажорних, проте цей перелік не є вичерпним.

Користуючись принципами свободи договору та відповідною можливістю вільно визначати умови договору у межах встановлених законодавством, сторони правовідносин також можуть визначати і процедуру реалізації права на застосування форс-мажорних положень у конкретних правовідносинах.

Аналіз численних господарських договорів привертає увагу до проблеми практичної сторони реалізації таких умов. Практика свідчить, що сторони

приділяють неналежну увагу до форс-мажорних умов договору легковажно сподіваючись на їх ненастання.

Основними проблемами що виникають на практиці є визначені сторонами строки та способи повідомлення другої сторони за договором про настання обставин непереборної сили.

Так, часто зустрічаються ситуації в яких відведений строк для повідомлення про настання таких подій обчислюється ліченими днями, яких може не вистачити з об'єктивних причин. Пропустивши встановлений строк для повідомлення, сторона договору опиняється в ситуації коли контрагент відмовляється приймати таке повідомлення як належне. Також визначення способу повідомлення виключно рекомендованим листом із повідомленням про вручення, може призвести до фактичної неможливості надіслати таке повідомлення у випадку якщо відділення пошти не працюють опинившись під дією тих самих обставин непереборної сили. Така недалекоглядність призводить до спірних ситуацій, які сторони змушені вирішувати у судовому порядку, що може займати довгий час, та потребувати додаткових видатків.

У зв'язку з вищенаведеними обставинами вбачається доцільним визначати у договорах розумні строки для повідомлення про настання обставин непереборної сили (форс-мажору), а також диференційовані сучасні способи повідомлення, включаючи але не обмежуючись електронним листуванням із використанням електронного цифрового підпису. Недостатня увага приділена положенням щодо форс-мажору у договорах може мати в подальшому дуже негативний наслідок.

Водночас, з метою забезпечення захисту прав договірних сторін та зниження навантаження на судові органи, доцільно було б законодавчо закріпити мінімальних розумний строк впродовж якого сторона що підпала під дію непереборних обставин може повідомити іншу про їх настання. При цьому, слід розуміти, що такий строк не може бути присічним, оскільки кожна окрема ситуація, що склалася внаслідок обставин непереборної сили є індивідуальною, та може мати різний вплив на учасників різних правовідносин.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України: Закон України № 436-IV від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), – 2003. – № 18-22. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

2. Про торгово-промислові палати в Україні : Закон України від 02.12.1997 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), – 1997. – № 671/97–ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80>.

Кулага Е. В., к.ю.н.,

доцент кафедри підприємницького та корпоративного права,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ КАПІТАЛУ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

19 червня 2020 з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» [1] в Україні стартувала реформа ринку капіталів і організованих товарних ринків. Закони України «Про цінні папери та фондовий ринок» та «Про товарну біржу» були викладені у новій редакції та перейменовані на Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [2] та на Закон України «Про товарні біржі» [3] відповідно. Ключові новації цих Законів спрямовані на демонополізацію товарних ринків та встановлення прозорих правил гри для залучення іноземних інвестицій та подальшого економічного зростання. Серед них нові правила регулювання ринку цінних паперів та товарного ринку, впровадження нових ліцензій та низки нових фінансових інструментів, які узгоджені із міжнародним інвестиційним